

139 . Piatra Neamț | Punct: Poiana Cireșului | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 120735.04

Perioade: Preistorie

Epoci: Paleolitic, Mezolitic

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Mircea Anghelinu, Marin Cărciumaru, Ovidiu Cârștina, Marian Cosac, Valentin Dumitrașcu, Florin Cosmin Dumitru, Monica Mărgărit, Loredana-Cristina Niță-Bălășescu, Leif Steguweit

Instituții: Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Complexul Național Muzeal "Curtea Domnească", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Universitatea "Valahia", Târgoviște, Institut für Ur-und Frühgeschichte, Universität Erlangen-Nürnberg, Germany

Raport

Situl paleolitic de la Poiana Cireșului se află plasat la aproximativ 4 km de Piatra Neamț, pe malul drept al Bistriței, pe terasa de 45 m a râului, la poalele masivului Cernegura, în dreptul fostei baze nautice, pe drumul care leagă orașul Piatra-Neamț de cartierul (anexa) Doamna.

Primele cercetări în acest sit s-au realizat în anul 1963, de către C. Scorpan¹. O a doua campanie de cercetări are loc în anul 1968, sub conducerea lui V. Căpitanu², iar în anul 1989, M. Bitiri și Roxana Dobrescu deschid o nouă secțiune. Interpretările culturale realizate variază, dar toți autorii menționați sunt unanimi în a afirma caracterul gravettian al industriei litice de la Poiana Cireșului.

Începând cu anul 1998 și până în prezent, situl este cercetat de către un colectiv de la Universitatea Valahia din Târgoviște, sub conducerea prof. univ. dr. Marin Cărciumaru. Începând cu anul 2005, echipa de cercetare interdisciplinară a sitului de la Poiana Cireșului s-a lărgit prin cooptarea unor specialiști străini, de la universitatea din Erlangen și Bayreuth (Germania) și Aix-en-Provence (Franța).

Data fiind deosebita concentrare de material arheologic din acest sit, cercetarea întreprinsă de colectivul nostru a căutat să-și adapteze sistemul de săpătură și înregistrare în vederea atingerii unor obiective paleoetnografice. Întrucât poiana este masiv afectată de alunecări de teren, cercetarea noastră s-a concentrat, ca și în cazul predecesorilor, în zona nordică, aparent neafectată - sau puțin afectată - de procesele de alunecare și eroziune geologică. Câteva sondaje care au încercat să delimiteze extensiunea așezării au rămas fără rezultate semnificative: până în anul 2005, concentrarea de material paleolitic se rezumă la pindenul terasiform rămas intact în sectorul nordic al poienii.

Decaparea și înregistrarea materialului arheologic s-a realizat, ca și în anii anteriori, în funcție de un punct 0 unic, în regim planimetric, pentru dezvelirea solurilor de locuire paleolitice. Săpătura se realizează fundamental în plan orizontal și este însoțită de trecerea prin sită a sedimentului. Înregistrarea fiecărui artefact se realizează pe trei coordonate (caroiaj fix 1 x 1 m), folosește fișe de înregistrare tip, desen pe hârtie milimetrică (în culori de cod), însoțite de fotografierea cu camera digitală. Sistemul de înregistrare permite ușor organizarea și administrarea unei baze de date, ca și reconstituirea în trei dimensiuni a relațiilor spațiale. În campania 2005, s-a trecut la conservarea pe loc a materialului osteologic, de altfel foarte numeros (spălare, uscare, tratare cu nitrolac, marcarea). În ciuda lentorii pe care o impune săpăturii, acest sistem de conservare pe loc asigură o recuperare integrală a informației conservate de lotul faunistic, la rândul său centrală pentru înțelegerea aspectelor legate de comportamentul vânătorilor gravettieni de pe Valea Bistriței.

Cercetarea sitului de la Poiana Cireșului a continuat, în campania 2005, principiile metodologice fiind

expuse și în rapoartele de cercetare anterioare. Campania din acest an a urmărit continuarea cercetărilor sistematice în secțiunea V - deschisă în 2003 și cercetată și în 2004, care a fost extinsă cu alți 9 m², către E. Numerotarea carourilor s-a realizat în continuarea celor din anii anteriori (după modelul A1-A6). Pe parcursul acestei campanii, s-a reușit cercetarea integrală a nivelului tardigravettian, plasat în unitatea stratigrafică 2 (loess tardiglaciuar) și parțială a nivelului epigravettian. Stratigrafia geologică, ca și succesiunea culturală, prezentate în detaliu în cuprinsul rapoartelor anterioare, au rămas neschimbate.

Nivelul tardigravettian a apărut puternic afectat, ca și în anii precedenți, de perturbări stratigrafice, materialul paleolitic apărând însoțit de utilaje și resturi de debitaș neolitice. În același orizont au fost recuperate două topoare șlefuite din silicolit (unul în stadiu de preformă) și puțină ceramică, puternic fragmentată și friabilă, identică celei din anii anteriori (și atribuite culturii Criș de către neoliticianul Gh. Dumitroaia).

Nivelul epigravettian, dezvelit parțial, a oferit, ca în fiecare an, o remarcabilă bogăție de material litic și faunistic, resturi de combustie, fragmente de ocră. Inventarul litic, realizat din menilit, silix, jasp, gresie și șist negru este dominat de resturi de debitaș, lame de dimensiuni mici sau medii, burine și lamele torses cu retușă marginală mărunță directă. 4 eșantioane de cărbune pentru datări radiocarbon au fost recuperate din cuprinsul structurilor de combustie descoperite (vetre simple, alveolate). O descoperire inedită a reprezentat o un al doilea vârf de sulită din fildeș de mamut, recuperat în caroul A6, la adâncimea de 1,91 m, care se adaugă celui găsit, în același nivel cultural, în anul 2004. În această campanie, partea superioară a depozitului loessic (4 m) a fost eșantionat în secvență continuă, din 2 în 2 cm, în vederea unei analize a conținutului de fier, care va fi realizată în laboratoarele Universității din Bayreuth (Germania).

Un alt obiectiv important urmărit de colectivul nostru a fost delimitarea spațiului așezării paleolitice și a lungimii secvenței geologice cercetate. În acest scop, s-a utilizat o carotieră cu motor, cu ajutorul căreia au fost realizate 16 sonde de verificare, până la adâncimea maximă de 7 m. Rezultatele acestei eșantionări au fost excelente: situl paleolitic se extinde pe o suprafață mai mare decât cea prevăzută de noi (peste 300 m²); secvența geologică conservată este mult mai lungă decât prevăzusem în anii anteriori. Deși în zona plasată către sud-estul celei deja cercetate arheologic, afectată de eroziuni, ravinari și lucrări agricole, partea superioară a depozitului a fost distrusă, partea inferioară este încă exploatabilă arheologic; în ceea ce privește adâncimea depozitului cuaternar, aceasta variază de la 3 la minimum 7 m în zona nordică a poienii, singura în care depunerile eoliene, loessice (sau cele coluviale) s-au „troienit” pe substratul neregulat de fliș. Sondajele noastre au sesizat nu numai grosimea păturii de loess, dar și existența unor secvențe sedimentare diferite (proto-soluri fosile, gleiuri de tundră), aflate între 5 și 6 m adâncime față de suprafața actuală. Ele mărturisesc existența unor perioade de ameliorare climatică, a căror cronologie probabilă se extinde către - sau chiar dincolo - de Complexul interstabil Ohaba-Arcy-Kesselt, adică dincolo de 30.000 BP. Analizele sedimentologice și continuarea săpăturilor vor analiza această ipoteză, care, dacă se verifică, transformă depozitul de la Poiana Cireșului în cea mai lungă secvență sedimentară cu locuire paleolitică de pe Valea Bistriței. La fel de promițătoare pentru cercetările viitoare este și recuperarea repetată, din eșantioanele extrase cu carotiera, a fragmentelor litice și a cărbunelui de lemn, care indică prezența unor alte orizonturi culturale mai vechi (gravettiene sau aurignaciene). Cel mai spectaculos exemplu de acest fel l-a reprezentat recuperarea unui fragment bine conservat de os, la adâncimea de 5,95 m și a unei așchii de gresie de la adâncimea de 6,50 m, în sondajul nr. 16, plasat în imediata vecinătate a perimetrului cercetat arheologic până acum.

Campania din 2005 a urmărit și reidentificarea siturilor paleolitice „clasice” de pe Valea Bistriței, Bistricioara-Lutărie și Dârțu, în vedea unor eventuale sonde de verificare stratigrafică, care ar putea clarifica poziția culturală și geocronologică a depozitului de la Poiana Cireșului. Identificarea punctelor cercetare de la Bistricioara Lutărie (I și II) a fost însoțită și de o descoperire neașteptată, și anume un profil de loess erodat, plasat în imediata vecinătate a lacului de acumulare Izvorul Muntelui, în care se conservă cu claritate urme de combustie și apare material litic de factură paleolitică. Acest punct, plasat la aproximativ 250 de metri către ENE de Bistricioara Lutărie I și II, nu este menționat în literatura de specialitate și se află pe o terasă inferioară a Bistriței. El este periclitat atât de exploatarea sa ca „lutărie”, cât și de variațiile de nivel ale lacului de acumulare, care erodează constant baza acestui profil. Colectivul nostru intenționează să solicite aprobarea unor sonde de verificare și în acest punct care, de altfel, dispune de o secvență

sedimentară aparent bine conservată.

În concluzie, campania 2005 a confirmat generos poziția cu totul specială a sitului de la Poiana Cireșului pentru înțelegerea evoluției culturale a paleoliticului superior din această parte a României. Colectivul nostru intenționează să continue și să extindă cercetările de teren, sondajele și eventual cercetările sistematice din zonă, mai ales pentru că înțelegerea corespunzătoare și reconstituirea comportamentului omului paleolitic nu se poate realiza pe seama unui singur sit sau a unui nivel de ocupație.

Menționăm că studiul arheozoologic și tafonomic al colecției faunistice de la Poiana Cireșului se află în curs și va face obiectul unei publicări separate în prima jumătate a anului următor, iar cel tehnologic și tipologic al materialului litic este realizat integral, pentru întreaga colecție. De asemenea, sunt așteptate rezultatele analizelor sedimentologice și radiocarbon; mai multe eșantioane de materie primă au fost deja trimise spre analiză la Facultatea de Geologie din București, în vederea identificării surselor de proveniență.

Informații suplimentare online

[Raportul 3465 din cronica.cimec.ro](http://raportul3465.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
